

Teknolojik Gelişmelerin Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerine Etkisi: Okul Psikolojik Danışmanlarının Görüşleri

Hayri KOÇ¹, Hatice İrem ÖZTEKE KOZAN², Tolga SEKİ³, Zeynep ŞİMŞİR GÖKALP⁴

¹ Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, Konya, Türkiye, E-posta: hayri5067@gmail.com, ORCID: 0000-0002-4589-8999

² Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, Konya, Türkiye, E-posta: iozteke@erbakan.edu.tr, ORCID: 0000-0002-35164-4895

³ Necmettin Erbakan Üniversitesi, Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi, Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Anabilim Dalı, Konya, Türkiye, E-posta: tlg.seki@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5594-0786

⁴ Selçuk Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, Konya, Türkiye, E-posta: zey.simsir.93@gmail.com, ORCID: 0000-0003-2353-8922

Öz

Mevcut nitel çalışmanın temel amacı rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinde teknolojik gelişmelerin etkilerini incelemektir. Çalışma fenomenoloji deseni kullanılarak gerçekleştirilmiş olup, Türkiye'nin çeşitli illerinde görev yapan 12 okul psikolojik danışmanının (6 kadın, 6 erkek) katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Toplanan veriler, tematik analiz yöntemi kullanılarak sistematik bir şekilde analiz edilmiştir. Çalışmanın ilk bölümünde, katılımcılar rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinde teknolojinin kullanımını farklı alanlarda nasıl deneyimlediklerini ayrıntılı bir şekilde paylaşmışlardır. Daha sonra, katılımcılar teknolojik gelişmelerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine çeşitli şekillerde katkı sağladığını vurgulamıştır. Bu bağlamda, katılımcılar hizmetlerin hızlı yürütülmesi, görselliğin sunumu, bilginin kayıt altına alınması ve mesleki gelişim gibi alanlarda sunduğu avantajları öne çıkarmıştır. Bununla birlikte, teknoloji kullanımının beraberinde getirdiği risklere de odaklanılmıştır. Gizliliğin korunması, çevrimiçi iletişim, siber saldırıya açıklık ve bilgi kirliliği gibi riskler katılımcılar tarafından belirtilmiştir. Ardından, eğitimdeki dijital dönüşüm ve teknolojik ilerlemelerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinde kullanımında karşılaşılan zorluklar ele alınmıştır. Katılımcılar teknolojiye ayak uydurma, etkileşim eksikliği ve teknik sorunların çözümü gibi konuları yaşadıkları zorluklar olarak belirtmişlerdir. Son bölümde ise, katılımcılar teknolojinin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine daha fazla katkı sağlayabilmesi için önerilerini sunmuşlardır. Bu

öneriler arasında, danışmanların eğitimi, dijital arşivleme ile ilgili stratejiler geliştirme ve danışanlar için oyun/video desteği gibi öneriler öne çıkmaktadır. Gelecekteki çalışmalar, teknoloji odaklı rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin daha etkili bir şekilde tasarlanması ve uygulanması için bu bulguları değerlendirebilir.

Anahtar Kelimeler

Dijital dönüşüm, Eğitimde teknolojik gelişmeler, Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri, Okul psikolojik danışmanları, Nitel araştırma

Atıf Bilgisi

Koç, H., Özteke Kozan, H. İ., Seki, T. ve Şimşir Gökalp, Z. (2023). Teknolojik gelişmelerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine etkisi: Okul psikolojik danışmanlarının görüşleri. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(Özel Sayı), 92-128. <https://doi.org/10.51119/ereegf.2023.39>

Geliş Tarihi	29.08.2023
Kabul Tarihi	11.10.2023
Yayın Tarihi	29.10.2023
Etik Beyan	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.
Bilgilendirme	Yok
Benzerlik Taraması	Yapıldı – Turnitin
Etik Bildirim	hayrikoc@erbakan.edu.tr
Çıkar Çatışması	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Finansman	Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.
Telif Hakkı & Lisans	Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

The Effect of Technological Developments on Guidance and Psychological Counseling Services: Opinions of School Counselors

Hayri KOÇ¹, Hatice İrem ÖZTEKE KOZAN² Tolga SEKİ³ Zeynep ŞİMŞİR GÖKALP⁴

¹ Necmettin Erbakan University, Ahmet Keleşoğlu Faculty of Education, Guidance and Psychological Counseling Department, Konya, Türkiye, E-posta: hayri5067@gmail.com, ORCID: 0000-0002-4589-8999

² Necmettin Erbakan University, Ahmet Keleşoğlu Faculty of Education, Guidance and Psychological Counseling Department, Konya, Türkiye, E-posta: iozteke@erbakan.edu.tr, ORCID: 0000-0002-35164-4895

³ Necmettin Erbakan University, Ahmet Keleşoğlu Faculty of Education, Measurement and Evaluation in Education Program Department, Konya, Türkiye, E-posta: tlg.seki@gmail.com, ORCID: 0000-0001-5594-0786

⁴ Selçuk University, Faculty of Education, Guidance and Psychological Counseling Department, Konya, Türkiye, E-posta: zey.simsir.93@gmail.com, ORCID: 0000-0003-2353-8922

Abstract

The main purpose of the current qualitative study is to examine the impact of technological developments on guidance and counseling services. The study was conducted using a phenomenological design with the participation of 12 school counselors (6 female, 6 male) working in different provinces of Turkey. The collected data were systematically analyzed using the thematic analysis method. In the first part of the study, the participants reported in detail how they experienced the use of technology in guidance and psychological counseling services in different areas. Then, it was emphasized that technological developments contribute to guidance and psychological counseling services in different ways. Then, participants emphasized that technological developments contribute to guidance and counseling services in different ways. In this context, participants highlighted the benefits of technology in areas such as rapid delivery of services, visualization, recording of information, and professional development. However, there was also a focus on the risks associated with the use of technology. Risks such as privacy, online communication, vulnerability to cyber-attacks, and information pollution were identified by participants. Next, the challenges of using digital transformation and technological advances in education in career and mental health counseling were discussed. Participants identified the following challenges: Keeping up with technology, lack of interaction, and resolving technical issues. In the final section, participants offered suggestions on how technology could

contribute more to career and mental health counseling. Among these suggestions, training counselors, developing strategies for digital archiving, and supporting clients with in-game/video stood out. Future studies can evaluate these findings for more effective design and implementation of technology-enhanced counseling services.

Keywords

Digital transformation, Technological developments in education, Guidance and counseling services, School counselors, Qualitative research

Citation

Koç, H., Özteke Kozan, H. İ., Seki, T., & Şimşir Gökalp, Z. (2023). The effect of technological developments on guidance and psychological counseling services: Opinions of school counselors. *Journal of Necmettin Erbakan University Ereğli Faculty of Education*, 5(Special Issue), 92-128. <https://doi.org/10.51119/ereegf.2023.39>

Date of Submission	29.08.2023
Date of Acceptance	11.10.2023
Date of Publication	29.10.2023
Ethical Statement	It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.
Acknowledgements	No
Plagiarism Checks	Yes - Turnitin
Conflicts of Interest	The author(s) has no conflict of interest to declare.
Complaints	hayrikoc@erbakan.edu.tr
Grant Support	The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.
Copyright & License	Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0 .

Extended Abstract

Introduction: Today, the impact of technology is not limited to the fields of industry and communication, but has also profoundly changed the field of guidance and counseling. With the introduction of technology in the field of guidance and counseling, counseling sessions can be conducted remotely and flexibly online through various platforms such as video conferencing and websites (Muslima, 2022). Mobile applications developed for clients have made significant contributions to users by providing emotional support, self-assessment, and learning opportunities (Rickard et al., 2016). Technology has made educational materials for guidance and counseling accessible online, providing new opportunities to inform and educate individuals through blog posts, video content, webinars, and other digital resources (Mishra et al., 2020). Technology facilitates access to students through multiple communication channels. Similarly, students can easily reach their mental health counselors (Mason et al., 2019). Technology also provides the opportunity to track student progress more effectively through digital reporting tools, allowing requirements to be tracked more systematically (Puhy, 2021). The academic literature provides ample evidence of the wide range of applications of technology in the field of guidance and counseling. While there are certainly benefits to this use of technology, there are also potential risks and challenges. The purpose of this study is to identify school counselors' perspectives on technological developments in the field of guidance and counseling.

Materials and Methods: The study was conducted with phenomenological design, one of the qualitative research designs. Twelve school counselors (6 female, 6 male) working in different schools in different provinces of Turkey participated in the study. Maximum variation sampling and criterion sampling methods, which are among the purposive sampling methods, were used to include the participants in the study. Semi-structured interview technique was used to reveal the experiences of school counselors in depth. Interviews were conducted face-to-face by scheduling an appointment with school counselors or through online forms. Thematic analysis was used to analyze the data obtained in the study. A number of measures were taken to meet the conditions of verifiability, reliability, credibility, transferability, and compatibility of application and action that ensure the reliability of the research (Lincoln & Guba, 1985; Miles & Huberman, 2019; Yıldırım & Şimşek, 2013).

Findings: As a result of the analysis of the data collected on the use of technology in guidance and psychological counseling services, five main themes and categories under these themes were formed: the areas of use of technology in guidance and psychological counseling services, the contributions of technology, the risks, the difficulties, and the recommendations. The created themes show the necessity of technology in the provision of counseling services

and provide a comprehensive assessment of the issue by identifying the risks and difficulties that arise. Participants indicated the following areas of use of technology in guidance and psychological counseling services: preventive counseling, information gathering and dissemination, getting to know the individual, orientation/placement, relationships with parents, monitoring/evaluation, e-Guidance, referral, annual program preparation, counseling, professional development. In the study, the responses related to the contribution of the use of technology in guidance and psychological counseling services were grouped under the categories of speed of service delivery, presentation of visuals, recording of information, visibility/accountability, and professional development. All of these categories provide a significant increase in the quality of counseling services. In the study, participants' responses to the theme of risks of using technology in guidance and psychological counseling services were significantly concentrated in the categories of online communication and privacy protection. When the responses to the theme of difficulties in using technology in guidance and psychological counseling services were examined, some of the participants stated that they did not experience any difficulties; some of them stated difficulties arising from hardware insufficiency, adaptation, system errors, inequality, lack of interaction. When the theme of participants' suggestions for improving the use of technology in guidance and psychological counseling services was examined, the categories belonging to this theme were: game/video support, development of the system, digital archive, collaboration with institutions, online training, integration of technology into undergraduate programs, free access to applications/platforms.

Discussion: Today, technology continues to develop at an increasing rate. The development of technology and digital applications has brought about significant changes in the field of education (Esen, 2014). The process of distance education, which started with the pandemic, has accelerated the digital transformation (Sirer, 2020). Online applications and various digital platforms provide new opportunities for guidance and psychological counseling professionals (Muslima, 2022). It is believed that some problems can be solved and the efficiency of guidance and psychological counseling services can be increased by using the opportunities provided by technology (Erdoğan & Bolat, 2023). However, it has been observed that research on the use of technology in counseling services generally focuses on online counseling (Özdemir & Barut, 2020; Poyrazlı & Can, 2020; Yüksel-Şahin, 2021; Zeren, 2016). Although the literature on the use of technology and digital applications in the provision of counseling services is supported by new studies, there is still a limited number of studies on this topic (Canpolat, 2021; Öztürk et al., 2022). Therefore, this study investigated the impact of technological developments on guidance and psychological counseling services in accordance with the opinions of school

counselors.

Conclusion and Suggestions: This study revealed the experiences of school counselors in using technology. In the study, school counselors reported that the use of technology in career counseling services has various risks and difficulties, but that the use of technology contributes significantly to the quality of career counseling services and that the use of technology in career counseling services is essential. Based on the findings of the research, it is recommended to increase the studies for guidance counselors who want to increase their technological competencies. The use of e-guidance system has made significant contributions to counseling services. Developing the current system to create a portfolio with rich content of students will contribute to the continuity of guidance services. In addition, it can be suggested to prepare content such as animations, stories, applications, etc. that will contribute to the guidance and psychological counseling services by using technological possibilities and making them available to teachers and students. It is recommended to provide a digital infrastructure to improve communication and cooperation between the actors responsible for guidance and psychological counseling services (school, hospital, etc.) in order to ensure that students in need of special education can effectively benefit from guidance and counselling services. For future research, investigating the experiences of guidance counselors regarding the use of technology in larger samples and taking into account the differences between subgroups will provide richer knowledge on the subject.

Giriş

Günümüzde, teknolojinin etkisi yalnızca endüstri ve iletişim alanlarıyla sınırlı kalmamış rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerini de derinlemesine dönüştürmüştür. Ülkemizde 2000'li yıllara dek, Bilgisayarlı Meslek Rehberliği (BİLDEMER) gibi erken aşamalarda ortaya çıkan girişimler dışında, rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin sunumunda internet ve bilgisayar teknolojilerinin entegrasyonu oldukça sınırlı kalmıştır (Kuzgun ve Sözalın, 2000). Fakat 2010'lu yılların başlarından itibaren, okulların dijital altyapılarının güçlendirilmesi ve Eğitim Bilişim Ağı (EBA) gibi çevrimiçi eğitim platformlarının yaygınlaşmaya başlaması gözlemlenmiştir (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2023). Bu teknolojik evrimler, rehberlik ve psikolojik danışmanlık disiplininde de dijital dönüşümü beraberinde getirmiştir. Özellikle, 2017 yılında MEB'in rehberlik faaliyetlerinin planlanması ve raporlanması işlemini elektronik ortama taşıma girişimi (e-Rehberlik), teknoloji kullanımını artırma hedefini taşıyan önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir (Tagay ve Karataş, 2018). 2020'li yıllara gelindiğinde ise özellikle COVID-19 salgınının sebep olduğu süreç, rehberlik ve psikolojik danışmanlık alanında teknoloji kullanımının hızlanmasına zemin hazırlamıştır.

Teknolojinin rehberlik ve psikolojik danışma alanına girmesiyle birlikte psikolojik danışma oturumları uzaktan ve esnek bir şekilde video konferans ve web siteleri gibi çeşitli platformlar üzerinden çevirim içi olarak gerçekleştirilebilmektedir (Muslima, 2022). Danışanlara yönelik olarak geliştirilen mobil uygulamalar, duygusal destek, öz değerlendirme ve öğrenme fırsatları sunarak kullanıcılara önemli katkılarda bulunmaktadır (Rickard vd., 2016). Teknoloji, rehberlik ve psikolojik danışma amaçlı eğitim materyallerinin çevrimiçi ortamda erişilebilir hale gelmesini sağlayarak blog yazıları, video içerikler, webinarlar ve diğer dijital kaynaklar aracılığıyla bireyleri bilgilendirmek ve eğitmek için yeni fırsatlar sunmuştur (Mishra vd., 2020). Teknolojik araçların kullanımıyla, bireylerin psikolojik durumlarını dijital ortamda izlemek ve değerlendirmek mümkün hale gelmiştir. Teknolojik araçlar aracılığıyla bireyler özel göstergelere dayalı olarak kendi duygusal durumlarını daha etkin bir şekilde değerlendirebilir ve ne zaman destek arayışına yönelmeleri gerektiğini daha iyi anlayabilirler (Areán vd., 2022).

Psikolojik danışmanlar teknolojinin sunduğu imkânlarla öğrencilere daha iyi rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmeti sunabilirler. Teknoloji aracılığıyla, psikolojik danışmanlar farklı bölgelerdeki öğrencilerle etkili bir şekilde etkileşimde bulunabilir; bu da daha geniş bir öğrenci kitlesine destek sağlama fırsatı sunar (Stoll vd., 2020). Teknoloji, psikolojik danışmanlara daha esnek bir danışma seansları planlama olanağı sağlamıştır. Böylece psikolojik danışmanlar kendi programlarını daha etkili bir şekilde ayarlayarak öğrencilere farklı zaman dilimlerinde destek sunabilmektedirler (Boydell vd., 2014). Savaş ve

Hamamcı'nın (2010) çalışması, özellikle özel okul psikolojik danışmanlarının, internet üzerinden sunulan hizmetlere olumlu yaklaştığını ortaya koymaktadır. Bu durum, teknolojinin sunduğu esneklik ve erişim kolaylığı ile bağlantılı olarak açıklanabilir. Ayrıca, teknoloji sayesinde psikolojik danışmanlar, anlık iletişim araçları kullanarak öğrencilerin veya velilerin acil durumlarında hızlı bir şekilde müdahale etme olanağı elde ederler. Öğrenciler veya veliler sorunlarını anında iletişim kurarak paylaşabilir ve gerekli desteği alabilirler (Rimel vd., 2023). Teknoloji, farklı iletişim kanalları aracılığıyla öğrencilere erişim sağlamayı kolaylaştırır. Öğrenciler, video görüşmeler, metin mesajları veya e-posta yoluyla psikolojik danışmanlarına ulaşabilirler (Mason vd., 2019). Veri analitiği de teknolojinin bir avantajıdır; bu sayede psikolojik danışmanlar, öğrencilerin ihtiyaçlarını ve eğilimlerini daha derinlemesine anlayarak etkili ve kişiselleştirilmiş rehberlik sunabilirler (Lattie vd., 2019). Teknoloji ayrıca, dijital raporlama araçlarıyla öğrencilerin ilerlemesini daha etkili bir şekilde izleme fırsatı sunar, böylelikle gereksinimler daha sistematik bir biçimde takip edilebilir (Puhy, 2021). Psikolojik danışmanlar, öğrencilere ve velilere rehberlik sağlamak için dijital eğitim materyalleri sunma konusunda da teknolojiden yararlanabilirler. Bu materyaller arasında videolar, makaleler, testler ve etkileşimli içerikler bulunabilir (Goodrich vd., 2020). Bu materyallerle öğrencilerin bilgi edinmeleri desteklenebilir. Son olarak, teknoloji toplanan verileri analiz ederek daha bilinçli kararlar alınmasını sağlar. Psikolojik danışmanlar, bu verilere dayanarak öğrencilerin ihtiyaçlarına en iyi şekilde nasıl yanıt verebilecekleri konusunda daha rasyonel bir yaklaşım geliştirebilirler (Wells, 2023).

Teknolojik gelişmeler rehberlik ve psikolojik danışmanlık hizmetlerine pek çok fayda sağlamıştır. Ancak bu gelişmeler aynı zamanda dikkatli bir şekilde ele alınması gereken potansiyel riskleri de beraberinde getirmektedir. Özellikle teknoloji araçlarının kullanıldığı iletişim süreçlerinde, öğrenci verilerinin gizliliği ve güvenliği endişe kaynağı olabilir. Bilgi sızıntıları veya güvenlik açıkları, öğrencilerin kişisel ve özel bilgilerinin ifşa edilmesine neden olabilir (Ulven ve Wangen, 2021). Teknolojik araçlar aracılığıyla gerçekleştirilen uzaktan iletişim, yüz yüze iletişimden farklı olarak bireysel ilişkileri zayıflatabilir; bu da danışmanların öğrencilere etkili destek sunma kabiliyetini sınırlayabilir (Irvine vd., 2020). Ayrıca, sürekli teknoloji araçlarına bağımlılık, öğrencilerin yüz yüze iletişimi terk ederek sosyal izolasyon yaşamasına yol açabilir (Cook, 2007). Teknolojik araçlarda meydana gelebilecek arızalar, bağlantı kesintileri veya platform çökmesi gibi beklenmedik durumlar (Carter, 2021), danışmanlık sürecini aksatabilir. Teknoloji temelli iletişim, yüz yüze iletişimde olduğu gibi beden dilini, jestleri ve tonlamaları eksik bırakarak danışmanın öğrencinin duygusal durumunu tam olarak anlamasını güçleştirebilir (Katz ve Kedem-Yemini, 2021). Buna ek olarak, her öğrencinin eşit düzeyde teknoloji ve internet erişimine sahip olmadığı koşullar dijital eşitsizlik sorununu tetikleyebilir (Lai ve

Widmar, 2021). Bu da bazı öğrencilerin gereksinim duyduğu desteğe ulaşamamasına yol açabilir. Teknolojiye direnç gösteren öğrenciler veya teknolojiye etkin bir şekilde kullanamayan danışmanlar da bulunabilir (Paisley ve McMahan, 2001). Hem danışmanlar hem de öğrenciler, sürekli teknolojik araçlarla çalışmanın yarattığı dijital yorgunluk yaşayabilirler (Nadler, 2020). Bu riskler, teknoloji kullanımının iyi bir planlama, uygun güvenlik önlemleri ve etik standartların gözetilmesi ile minimize edilebilir.

Teknolojik ilerlemeler, rehberlik ve psikolojik danışmanlık alanında öncelikle değinilen risklerin yanı sıra, beraberinde çeşitli zorlukları da beraberinde getirebilmektedir. Metin tabanlı iletişim ve görüntülü aramalar gibi teknoloji aracılı iletişim biçimleri, sözsüz iletişim ipuçlarının iletimini sınırlayarak, danışmanların danışanların duygu ve deneyimlerini tam olarak anlamalarını ve yorumlamalarını zorlaştırabilir (Sillard vd., 2023). Terapötik bir ittifakın oluşturulması danışmanlık sürecinde hayati bir unsurken, teknolojinin varlığı, danışmanlar ile danışanlar arasında güven ve uyumun oluşturulmasını engelleyebilir. Yüz yüze etkileşimin eksikliği, danışmanlık hedeflerine ulaşmayı güçleştirebilir (Zeren, 2017). Buna ek olarak, danışan gizliliğinin ve veri güvenliğinin korunması, teknoloji kullanımı sırasında daha karmaşık hale gelebilir. Danışanlar, kişisel bilgilerinin güvenliğinden ve etkileşimlerinin gerçekten gizli olup olmadığından endişe edebilirler (Manhal-Baugus, 2001). İnternet bağlantı sorunları, yazılım hataları gibi aksaklıklar, danışmanlık oturumlarının kesintiye uğramasına ve iletişim akışının etkilenmesine neden olabilir. Teknik zorluklar, danışmanlar ve danışanlar için hayal kırıklığına neden olabilir (Smith ve Gillon, 2021). Özellikle dijital platformlarda yazılı iletişim, yanlış yorumlamalara ve iletişim hatalarına açık olabilir (Guo ve Stapa, 2023). Bu durum da danışma sürecinde yanlış anlamalara yol açabilir. Geleneksel etik prensiplerinin dijital dünyada uygulanması zor olabilir. Bilgilendirilmiş onam, sınırların korunması ve danışan özerkliği gibi etik konular, teknoloji kullanımıyla yeni ve beklenmedik sorunlara neden olabilir (Poh-Li vd., 2013). Farklı gruplar arasında teknolojiye olan aşinalık ve rahatlık düzeyleri farklılık gösterebilir. Yaşlı danışanlar veya belirli kültürel kökenlere sahip olanlar, çevrimiçi danışmanlık platformlarına daha az açık olabilirler (Andersson ve Titov, 2014). Teknolojiye dayalı değerlendirme araçları, danışanların deneyimlerdeki ince ayrıntıları her zaman doğru bir şekilde yakalayamayabilir, bu da danışma kararlarını etkileyebilecek eksik veya yanlış değerlendirmelere yol açabilir (Naglieri vd., 2004). Ayrıca, tüm danışanların teknolojiye ve internete eşit erişimi olmayabilir. Ekonomik, coğrafi veya demografik faktörler, çevrimiçi danışmanlık hizmetlerine erişimde eşitsizliklere yol açabilir (Yao vd., 2022). Gerçekleştirilen faaliyetler eş zamanlı olarak yapılmadığında memnuniyetsizlik oluşturabilir (Öztürk, 2021). Teknolojiye dayalı platformlar, kriz durumları veya acil müdahale gerektiren durumlar için gerekli araçlara sahip olmama riskini taşıyabilir ve bu da danışan güvenliğini riske atabilir (Stoll vd., 2020).

Ulusal literatür incelendiğinde, rehberlik ve psikolojik danışmanlık alanında dijital dönüşümün öncü çalışmalarından biri olarak değerlendirilen bir çalışmada, eğitim kurumlarında kullanılan rehberlik testleri, değerlendirmeler ve kişilik dosyalarının web tabanlı karar destek sistemlerinde nasıl uygulanabileceği incelenmiş ve öğrencilerin eğitim hayatları boyunca gelişim ve karar süreçlerinin elektronik ortamda takip edilmesi amaçlanmıştır (Çil vd., 2014). Bir başka çalışmada, öğrencilerin çevrimiçi psikolojik danışmanlık hizmetlerine yönelik görüşleri ve tereddütleri araştırılmış, olumlu görüşlerin yanı sıra uygulamayla ilgili bazı kaygıların da tespit edildiği görülmüştür (Bacıoğlu ve Kocabıyık, 2019). Benzer bir yaklaşımla, çevrimiçi danışmanlık süreçlerinin olumlu ve olumsuz yönleri ele alınmış ve danışanların memnuniyet düzeyleri incelenmiştir (Zeren, 2016). Eğitimde teknolojinin kullanımının öğrenci gelişimine etkisini değerlendirirken, çevrimiçi psikolojik danışmanlık deneyimlerinin avantajları ve dezavantajları da detaylı bir şekilde ele alınmıştır (Zeren, 2014). COVID-19 pandemisinin etkileriyle birlikte öğrenciler okuldan uzak kalmışlardır (Akdemir, 2023) bundan dolayı çevrimiçi psikolojik danışma hizmetlerinin önemi daha da artmıştır. Poyrazlı ve Can (2020) tarafından vurgulandığı gibi, önleyici ruh sağlığı hizmetleri, çevrim içi destek grupları gibi yöntemlerle sunulması, pandemi dönemindeki zorlukların üstesinden gelmede önemli bir strateji olarak öne çıkmaktadır. Topal ve diğerlerinin (2022) değerlendirmesi iletişim güçlükleri ve teknik sorunların çevrimiçi hizmetlerde öne çıkan zorluklar olduğunu belirtirken; Güney ve Yalçın'ın (2023) çalışması, ulaşım kolaylığı ve maliyet avantajlarının yanı sıra teknik zorunlulukların da göz ardı edilmemesi gerektiğine dikkat çekmektedir. Bu bağlamda, Koç ve Kaçdı (2022) tarafından vurgulanan psikolojik danışmanların net iş tanımları ve okul yöneticileri ile iş birliği gerekliliği gibi faktörler, etkili bir çevrimiçi danışmanlık sürecinin temel taşları olarak öne çıkmaktadır. Bununla birlikte, yapay zeka destekli hizmetlerin rehberlik alanındaki potansiyeli (Canpolat, 2021), çevrimiçi psikolojik danışma hizmetlerine olan ilginin artmasının nedenleri (Erdem ve Özdemir, 2020), uzaktan eğitim döneminde rehberlik programlarının etkileri (Kaplan ve Şentürk, 2022), danışanların uzaktan eğitim dönemindeki çevrim içi faaliyetlere bakış açıları (Akyay ve Yıldızhan, 2022), çevrimiçi mahremiyet kaygısı (Öztürk, vd., 2022), uzaktan eğitim döneminde psikolojik danışmanların kriz yönetimi deneyimleri ve zorlukları (Ulusoy ve Cihangül, 2021) gibi konular yurtiçi araştırmalarda ele alınmıştır.

Akademik literatür, rehberlik ve psikolojik danışmanlık disiplinde teknoloji kullanımının geniş bir yelpazede uygulama alanı bulduğuna dair zengin bir kanıt sunmaktadır. Bu teknoloji kullanımının elbette ki avantajları beraberinde getirmesiyle birlikte, aynı zamanda potansiyel riskler ve zorluklar da içermektedir. Ulusal ve uluslararası çalışmalara dayanarak, rehberlik ve psikolojik danışmanlık alanındaki teknolojik gelişmeler ile ilgili psikolojik

danışmanların görüşlerini ortaya koymak amacıyla aşağıdaki araştırma soruları oluşturulmuştur.

1. Okul psikolojik danışmanları RPD hizmetlerini sunarken hangi hizmetlerde teknolojiyi kullanmaktadır?
2. Okul psikolojik danışmanlarının görüşlerine göre teknolojik gelişmeler RPD hizmetlerine ne tür katkılar sağlamıştır?
3. Okul psikolojik danışmanlarının görüşlerine göre RPD hizmetlerini sunarken teknolojiyi kullanmak ne tür riskler ortaya çıkarmıştır?
4. Okul psikolojik danışmanlarının görüşlerine göre eğitimde yaşanan dijital dönüşüm ve teknolojik gelişmelerin RPD hizmetlerinde kullanılmasında ne tür zorluklar ortaya çıkarmıştır?
5. Teknolojik gelişmelerin RPD hizmetlerine daha fazla katkı sağlayabilmesi için okul psikolojik danışmanlarının önerileri nelerdir?

Yöntem

Araştırma Deseni

Teknolojik gelişmelerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerini nasıl etkilediğini okul psikolojik danışmanlarının deneyimlerine dayalı olan inceleyen bu çalışmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiştir. Nitel araştırmalar sosyal olguları içinde bulunduğu bağlama dayalı olarak incelemeyi ve anlamayı hedefleyen, algıları ve olayları gerçekçi ve bütüncül bir şekilde ele alan araştırmalardır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Araştırma nitel araştırma desenlerinden en yaygın kullanım alanına sahip olan fenomenoloji deseni ile gerçekleştirilmiştir. Fenomenoloji deseni, araştırma katılımcılarının algı ve deneyimlerine odaklanan, deneyimlerin altında yatan temel öğeleri ve gerçekleri açığa çıkaran tümevarımsal betimleyici bir araştırma desendir (Merriam, 2013; Saban ve Ersoy, 2016; Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Çalışma Grubu

Araştırmaya Türkiye'nin çeşitli illerinde farklı okullarda görev yapan 12 okul psikolojik danışmanı (6 kadın, 6 erkek) katılmıştır. Katılımcıların araştırmaya dâhil edilmesinde amaçlı örnekleme türlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme ve ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Maksimum çeşitlilik örnekleme, problem durumunu deneyimleyen kişilerin çeşitliliğini maksimum düzeyde yansıtmak, paylaşılan olguları ortaya koymak ve problemin çeşitli yönlerini açığa çıkarmak amacıyla kullanılmaktadır (Merriam, 2013; Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu çalışmada çalışma grubunun cinsiyet, çalışma deneyimi ve çalıştığı eğitim kademesi açısından heterojen olmasına dikkat edilmiştir. Ölçüt örnekleme, veri toplama öncesinde belirlenen bazı kriterleri taşıyan durum veya katılımcıların araştırmaya dâhil edilmesi amacıyla kullanılmaktadır (Patton,

2014). Bu araştırmada okul psikolojik danışmanlarının seçilmesinde en az 10 yıl çalışma deneyimine sahip olması, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okul öncesi, ilkokul, ortaokul veya lisede görev yapması ve gönüllü olarak araştırmaya katılım sağlamayı kabul etmesi ölçüt olarak belirlenmiştir. 10 yıl çalışma deneyimine sahip katılımcıların seçilmesinin nedeni teknolojik gelişmelerin son 10 yılda hız kazanması ve eğitim-öğretim faaliyetlerine dâhil olmasıdır. En az 10 yıllık deneyimi olan öğretmenler bu sürecin doğrudan gözlemcisi ve uygulayıcısı durumundadır. Katılımcıların özelliklerine ilişkin bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1.

Katılımcıların Özellikleri

	Cinsiyet	Yaş	Eğitim düzeyi	Çalışma yılı	Çalıştığı kademe
K1	Kadın	35	Y.lisans	13	İlkokul
K2	Kadın	35	Y.lisans	14	Lise
K3	Kadın	36	Y.lisans	15	İlkokul
K4	Erkek	35	Lisans	15	Ortaokul
K5	Erkek	38	Lisans	13	Okul öncesi
K6	Kadın	36	Lisans	15	İlkokul
K7	Erkek	36	Lisans	14	Lise
K8	Erkek	35	Lisans	13	Ortaokul
K9	Kadın	36	Lisans	14	Lise
K10	Erkek	36	Lisans	13	İlkokul
K11	Kadın	42	Y.lisans	19	Lise
K12	Erkek	32	Y.lisans	10	Lise

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi ve Verilerin Toplanması

Veri toplama aşamasına geçilmeden önce Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesinin etik kurulundan onay alınmıştır (58 – 08.08.2023). Okul psikolojik danışmanlarının deneyimlerini derinlemesine açığa çıkarabilmek için yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinden faydalanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme, tam yapılandırılmış (önceden hazırlanmış sorulara bağlı kalınan) ile yapılandırılmamış (önceden belirlenmiş soruların olmadığı, informal) görüşme arasında yer alan, katılımcıların algı ve deneyimlerini kendi cümleleri ile

anlatmasına imkân sağlayan, esnek ve çoğunlukla açık uçlu sorulardan oluşan bir yaklaşımdır (McIntosh ve Morse, 2015; Merriam, 2013). Görüşmeler için araştırmacılar tarafından açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu geliştirilmiştir (bkz. Ek 1). Yarı yapılandırılmış görüşme formu mevcut literatüre dayalı olarak ve araştırma problemi çerçevesinde oluşturulmuştur. Görüşme soruları oluşturulurken makale yazarları online bir toplantı düzenlemiş ve hepsinin fikir birliğine varması ile sorulara son hali verilmiştir. Ardından RPD alanında, okul psikolojik danışmanlığı konusunda uzman ve nitel araştırma deneyimi olan iki akademisyene sorular gönderilerek uzman görüşü alınmıştır. Uzman dönütlerine dayalı olarak forma son hali verilmiştir.

Görüşmeler okul psikolojik danışmanlarından randevu alınarak yüz yüze ya da online platformlar (Zoom, Google-meet, WhatsApp) aracılığı ile video konferans yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Her yazar eşit sayıda katılımcı ile görüşme yapmıştır. Görüşmeye başlamadan önce katılımcılara araştırmanın amacı ve yöntemi hakkında bilgi verilmiş, gönüllü olarak katılım sağlamak isteyip istemediği sorulmuştur. Gönüllü olan katılımcılar araştırmaya dâhil edilmiştir. Görüşmeler esnasında katılımcıların izni ile ses kaydı yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen verilerin analiz edilmesinde tematik analiz yöntemi kullanılmıştır. Tematik analiz (TA) veri setindeki ortak anlamları (temaları) sistematik bir şekilde belirlemeyi, organize etmeyi ve sunmayı sağlayan bir analiz yöntemidir (Braun ve Clarke, 2006; 2012). TA'nın araştırma sorusu, teorik çerçeve, veri toplama yöntemi ve veri setindeki ortak anlamları bir araya getirme açısından esnek bir yaklaşıma sahip olması araştırmacılar için büyük bir avantaj sağlamaktadır (Braun ve Clarke, 2006; 2012; Clarke ve Braun, 2017). Verilerin analizi tümevarımsal yaklaşıma dayalı olarak gerçekleştirilmiştir. Braun ve Clarke'e (2012) göre hiçbir nitel veri analizi saf tümevarımsal ya da tümdengelsel bir şekilde gerçekleştirilmez. Analiz süreci her iki yaklaşımı belli oranlarda içerir. Hangi yaklaşım daha ağırlıklı ise araştırmacılar onu dile getirmeyi tercih eder. Bu araştırmada da ağırlıklı olarak tümevarımsal bir analiz süreci izlenmiştir.

Veri analizi sürecinde Braun ve Clarke (2006) tarafından ortaya atılan altı aşamalı TA süreci takip edilmiştir. Birinci adımda araştırmacı görüşme yolu ile elde ettiği verilere daha fazla aşına olmak için verileri transkript etmiş ve birkaç defa okumuştur. İkinci adımda her bir katılımcıyı K1, K2, K3... şeklinde numaralandırılmış ve tüm veri setindeki ilk kodları oluşturmuştur. Üçüncü adımda, oluşturulan kodları potansiyel kategoriler ve temalar altında sistematik bir şekilde bir araya getirmiş ve her bir tema altındaki kategorileri organize etmiştir. Dördüncü adımda, temaları ve kategorileri tekrar kontrol etmiş ve

alıntılarla (katılıcı görüşleri) desteklenip desteklemediğini incelemiştir. Beşinci adımda tema ve kategorileri net bir şekilde adlandırmış ve alıntılarla desteklemiştir. Altıncı adımda oluşturmuş olduğu tema ve kategorileri yaptığı alıntılarla destekleyerek sonuçları raporlaştırmıştır. Veri analizinin ardından tüm yazarlar bir araya gelerek analiz sonuçlarını detaylı bir şekilde incelemiş ve analizi gerçekleştiren yazara dönüt vermiştir. Ardından RPD alanında uzman iki akademisyenin görüşüne başvurulmuştur. Son düzeltmeler yapıldıktan sonra araştırma bulguları nihai haline ulaşmıştır.

Araştırmanın Güvenirliği

Araştırma sonuçlarının niteliğine ilişkin belirli bir standardı sağlamak amacıyla birtakım önlemler alınmıştır. Nitel araştırmalar yorumlayıcı bir paradigmaya sahip olduğundan dolayı bu önlemler genellikle güvenirlilik (trustworthiness) adı altında ele alınmaktadır (Lincoln ve Guba, 1985). Araştırmada güvenirliliği sağlayan doğrulanabilirlik, güvenirlilik, inanırlık, aktarılabilirlik ve uygulama/eylem uyumluluğu koşullarını yerine getirmek için birtakım tedbirler alınmıştır (Lincoln ve Guba, 1985; Miles ve Huberman, 2019; Yıldırım ve Şimşek, 2013). Araştırmanın doğrulanabilirliğini sağlamak için yöntem ve analiz süreci ile ilgili tüm adımlar detaylı bir şekilde rapor edilmiş ve çalışma verileri yeniden analize imkân sağlaması açısından muhafaza edilmiştir. Güvenirliliği sağlamak için analiz sürecinde kodlama kontrolleri yapılmış ve araştırmanın pek çok aşamasında meslektaş görüşüne başvurulmuştur. İnanırlığı sağlamak için verilerin kuramsal açıklamalar ile tutarlılık gösterip göstermediği incelenmiş, analiz sürecine makalenin tüm yazarları dâhil edilmiş ve tema/kategorilere ilişkin alıntılar rapor edilmiştir. Aktarılabilirliği sağlamak için çalışma grubunun özellikleri detaylı bir şekilde betimlenmiş ve amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Uygulama/eylem uyumluluğunu sağlamak için analiz sonuçlarının araştırma soruları ile tutarlı olup olmadığı çalışmanın tüm yazarları tarafından birlikte değerlendirilmiş ve meslektaş görüşüne başvurulmuştur.

Bulgular

Rehberlik ve Psikolojik Danışma hizmetlerinde teknolojinin kullanımına yönelik toplanan verilerin analizi sonucu RPD hizmetlerinde teknolojinin kullanım alanları, teknolojinin katkıları, riskleri, zorlukları ve öneriler olmak üzere 5 temel tema oluşturulmuştur. Bu temalar ve bunlara bağlı oluşturulan kategoriler aşağıda verilmiştir. Ayrıca katılımcıların görüşleri de belirtilmiştir.

Tema 1. RPD Hizmetlerinde Teknolojinin Kullanım Alanları

RDP hizmetlerinde teknolojinin kullanım alanları incelendiğinde, katılımcıların teknolojiyi birçok hizmet alanında kullandığı görülmektedir. Özellikle bilgi toplama ve yayma hizmetlerinde teknoloji kullanımı tüm katılımcılar tarafından belirtilirken, yönlendirme/yerleştirme, veli ile ilişkilerde

yaygın olarak kullanılmaktadır. Ayrıca katılımcılar e-Rehberlik sistemini yaygın olarak kullandıklarını ifade etmektedirler. Katılımcı görüşleri ve kategoriler aşağıda belirtilmiştir.

Tablo 2.

RPD Hizmetlerinde Teknoloji Kullanım Alanları temasına yönelik kategoriler

Kategori	
Önleyici rehberlik (1 kişi)	Bilgi toplama ve yayma (12 kişi)
Bireyi tanıma (2 kişi)	Yöneltilme/yerleştirme (5 kişi)
Veli ile ilişkiler (8 kişi)	İzleme/değerlendirme (1 kişi)
e-Rehberlik (8 kişi)	Sevk (1 kişi)
Yıllık program hazırlama (3 kişi)	Müşavirlik (1 kişi)
Mesleki gelişim (2 kişi)	

Katılımcı görüşlerine göre önleyici rehberlik hizmetlerinde teknoloji kullanılmaktadır. Bu kategori ile ilgili K1 “Önleyici rehberlikte daha çok olmak üzere hepsinde kullanıyoruz. Biz ilkokulda daha çok önleyici rehberlik yapmaya çalıştığımız için önleyici çalışmalarda videolardan oyunlara her alanda kullanıyoruz.” şeklinde ifade etmiştir. Bilgi toplama ve yayma kategorisi tüm katılımcılar tarafından ifade edilirken, özellikle öğrencilere yapılan sunumlarda, öğrencilerden elde edilecek bilgilerde teknolojiyi sıklıkla kullandıklarını katılımcılar belirtmiştir. Bu kategori ile ilgili olarak K3 “Vereceğimiz davranış kalıbını ya da kazanımı internette çeşitli oyunlarla daha cazip hale getiriyoruz. Bizim sınıflarımız çok kalabalık. Mesela bize gelen rehberlik etkinlikleri küçük gruplarda uygulanabilir ancak bizim sınıflarımız 40-50 kişilik. Uygulanabilir olmuyor. Tüm öğrencileri dâhil edebilmek için teknolojiyi kullanıyoruz.”, K7 “Rehberlik servisinin panosunun hazırlanması ve broşür hazırlamada kullandığımız uygulamalar var. Çok rahat bir şekilde broşür ve pano dökümü hazırlayabiliyoruz.” ifadesini kullanmıştır. Ayrıca K11 “Önceki yıllarda tepegöz kullanıyorduk. Şimdi akıllı tahtayı rehberlik faaliyetlerini yürütürken kullanıyoruz. Covid-19 pandemiden sonra online hizmetlerimiz de oldukça çoğaldı. Hem küçük hem büyük gruplar çalışmaları yapabiliyoruz” şeklinde “Bilgi toplama ve yayma” kategorisinde görüşlerini belirtmiştir.

Bireyi tanıma teknikleri kategorisi ile ilgili olarak K2 “Pandemiden sonra dönem başında benim kendi hazırladığım öğrenci formları var. Pandemiden itibaren onları Google formlarda düzenlemek dahil, aklınıza gelebilecek her şey için kendi oluşturduğum sınıf whatsapp grupları var. Bağlantı göndererek kısa sürede hem uygulanabilecek her türlü anketi yaşam penceresinde de dahil hepsini

online sistem üzerinden yapıyorum” demiştir. Yöneltilme/yerleştirme hizmetleri de katılımcıların teknolojiyi sıklıkla kullandıkları alanlardan biridir. K9 bu kategori ile ilgili olarak “Şu an tercih dönemindeyiz, tercih robotları kullanıyoruz.”, K8 ise “Özellikle tercih döneminde öğrencilerle whatsapp üzerinden iletişim kurabiliyor yönlendirme yapabiliyoruz” şeklinde görüşlerini belirtmişlerdir.

Veli ile ilişkiler kategorisi de katılımcıların çoğunun teknolojiye başvurduğu hizmetlerden biridir. Özellikle veli seminerleri ve duyurularında teknolojinin kendilerine yardımcı olduğunu ve bu sayede daha çok kişiye ulaştıklarını ifade etmişlerdir. K3 bu konuda “Bir de tabii veli bilgilendirmesinde teknoloji bizim çok işimize yarıyor. E-bültenler oluşturuyoruz onlara gönderiyoruz. Velilerimiz her zaman seminere katılamıyor ama aylık bültenler yapıp göndermek veliye ulaşmak açısından bizim işimizi kolaylaştırıyor.” demiştir.

e-Rehberlik sistemi tüm katılımcıların kullandığını belirttiği bir sistem olarak yanıtlarda göze çarpmaktadır. K4 bu konuda “e-Rehberlik sistemi var. Eskiden bir sürü dosya klasör varken, şimdi bunları sanal ortama entegre ettik. Verileri alması daha kolay oluyor” derken, K11 “Ayrıca rehberlik faaliyetlerini son 3-4 yıldır Millî Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilen planlama takip gibi hizmetlerde e-Rehberlik hizmetini kullanıyoruz. Daha önceden yaptığımız görüşmeler tamamen bizim el kaydımızdı. Şimdi yaptığımız tüm çalışmalarını e-Rehberlik sistemine işliyoruz. Aile ile yaptığımız görüşmeleri, öğrenci ile yaptığımız görüşmeleri işliyoruz. Görüşmelerimize açıklama yazabiliyoruz, gün saat belirtebiliyoruz. Tamamen sağlıklı online bir defter kaydı oluyor” şeklinde belirtmiştir. Sevk kategorisinde ise K12 “Engelli öğrenciler ile ilgili eğitsel inceleme isteği gibi formlar artık elektronik olarak sistem üzerinden gerçekleştiriliyor.” şeklinde ifade etmiştir. Yıllık programların hazırlanmasında teknolojiyi kullandığını ifade eden K7 ise “Artık çerçeve planlarını e-Rehberlik modülüne işliyoruz. İlk olarak çerçeve planı ile başlıyoruz. Daha sonra haftalık randevuların tamamını buradan veriyoruz” olarak bu kategoride görüşünü belirtmiştir. Müşavirlik kategorisi ile ilgili olarak yine K7 “Pandemi sonrasında da ihtiyaç duyulduğunda rehberlik hizmetleri toplantısını ya da diğer toplantıları online olarak yapıyoruz” şeklinde ifade etmiştir. K11 ise “Mesleki gelişim süreçlerimize de katkı sağladı. Zoom üzerinden kendim eğitim aldım” ifadesi mesleki gelişiminde teknolojinin kullanıldığını ifade eden görüşlere örnek olarak gösterilebilir. Son olarak izleme/değerlendirme kategorisi ile ilgili olarak K11 “Öğrencilerin üst öğrenim kurumuna tercih döneminde DABİS (Danışman Bilgi Sistemi) diye cumhurbaşkanlığı tarafından gerçekleştirilmiş olan bir sistem var. Oraya öğrencinin bilgilerini girdiğin zaman o üniversiteden mezun olana öğrencinin ne kadar zamanda iş bulabildiği, ortalama ne kadar maaş aldığı gibi veriler çıkıyor” şeklinde ifade etmiştir.

Tema 2. RPD Hizmetlerinde Teknoloji Kullanımının Katkısı

RPD hizmetlerinde teknoloji kullanımının katkılarını yönelik olarak katılımcıların görüşleri doğrultusunda oluşturulan kategoriler Tablo 3’de belirtilmiş olup, katılımcı görüşlerine de yer verilmiştir. Bu temaya ait kategoriler incelendiğinde farklı ve çeşitli kategorilerin ortaya çıktığı görülmektedir. Ayrıca teknolojinin katkıları açısından en çok dikkat çeken kategori de hizmetlerin hızlı yürütülmesi olmuştur. Birçok katılımcı teknoloji kullanımının RPD hizmetlerinin daha hızlı yürütülmesine katkı sağladığını ve bunun da zaman tasarrufu sağladığını ifade etmiştir. Bunun yanı sıra veliye, öğrenciye ve doğru bilgiye daha kolay ve çabuk ulaştıklarını bunun da hizmetlerin etkililiğini arttırdığını ifade etmişlerdir.

Tablo 3.

RPD Hizmetlerinde Teknoloji Kullanımının Katkısı temasına yönelik kategoriler

Kategori	
Görselliğin sunumu (4 kişi)	Hizmetlerin hızlı yürütülmesi (10 kişi)
İş arkadaşları ile etkileşim (1 kişi)	Görünürlük/ hesap verilebilirlik (3 kişi)
Bilginin kayıt altına alınması (4 kişi)	Mesleki gelişim (3 kişi)
Gizlilik (1 kişi)	Programların özgünlüğü (1 kişi)
Ekonomik tasarruf (1 kişi)	

Görselliğin sunumu kategorisi ile ilgili K6 “Akıllı tahtalar vasıtasıyla çocuklara görsel olarak da hitap edebiliyoruz. Sunumlar videolar yardımcı oluyor. Daha dikkat çekici oluyor hem veliler hem öğrenciler için. Mesleğim ilk yıllarında seminer salonuna öğrencileri toplardık, şimdi sınıflarda akıllı tahtalar ile birebir yapıyoruz sunumları. Eskiden 3 sınıfı birden toplayıp sunardık. O kadar öğrenci ile baş etmesi zordu. Şimdi daha küçük gruplarla daha etkili geçiyor.” şeklinde görselliğin sunumunun avantajlarını ifade etmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğu bu sayede hizmetleri daha hızlı yürüttüklerini, veliye ve öğrenciye daha kolay ulaştıklarını bunun da zaman tasarrufu sağladığını ifade etmiştir. Bu kategori ile ilgili olarak K5 “Anketleri toplamak aşırı hız ve ekonomiklik kazandırıyor. Görüşme kayıtlarını kâğıda dökmeye gerek yok, tıkladığınız zaman görüşme kayıtlarına ulaşabiliyorsunuz” demiştir. K7 ise bu kategoride “En önemli avantajı hız kazandırmasıdır. Mevcut çağımızda her şeyin hızlı olduğu günümüzde öğrencilerin hızlı bir şekilde veri girmesini ve sonucu almamızı

sağlıyor. Ayrıca değerlendirmeyi hemen yapıyorsun.” ifadesiyle bu kategoride görüşlerini bildirmiştir. İş arkadaşları ile etkileşim kategorisi ile ilgili K8 “Özellikle diğer çalışma arkadaşları ile daha rahat etkileşim kurabiliyor ve birbirimize destek olabiliyoruz” demiştir.

Görünürlük/hesap verilebilirlik kategorisi ile ilgili K11 “Ayrıca mesleki olarak hesap verilebilirliğimiz de kolaylaştı. e-Rehberlik sisteminde müdür örneğin sisteminden o güne kadar kaç öğrenci ile görüştüm hangi alanlarda görüştüğümü görebiliyor.” şeklinde görüşünü ifade etmiştir. Bilginin kayıt altına alınması kategorisinde K3 “Şimdi yeni e-Rehberlik sistemine geçildi. Eskiden mebde yaptığımız her şeyi kayıt tutmamız gerekiyordu kendimiz excel formunda hazırlayıp yaptığımız görüşmeleri oraya giriyorduk. Çünkü geçmişe dönük bir şey araştırdığınızda bulma ihtimaliniz çok düşük. Bir sürü dosya ve kâğıt bulmanız gerekiyor. Yani kayıt anlamında bizim işimizi kolaylaştırdı teknoloji.” şeklinde ifade etmiştir. Mesleki gelişim kategorisinde K8 “Geçen yıl MEB tarafından düzenlenen bir terapi eğitimi online olarak aldık. Bu imkân sağlanmamış olsaydı eğitimi alamayabilirdim. Takip ettiğim başka online eğitimler de var. Bizim kendimizi geliştirmemiz öğrencilere de daha yararlı olmamızı sağlayacaktır.” şeklinde teknolojinin mesleki gelişimine katkılarını ifade etmiştir. Gizlilik kategorisinde ise K12 “Kayıtlar resmi bir şekilde elektronik ortama aktarıldı. Artık elektronik kayıtlar mahkemede delil olarak kabul ediliyor. Engelli öğrencilerle ilgili eğitsel inceleme isteği gibi formlar artık elektronik olarak sistem üzerinden gerçekleştiriliyor. Bu gizliliği arttırdı” şeklinde teknolojinin getirdiği avantajlardan bahsetmiştir.

Programların özgünlüğü kategorisi ile ilgili olarak K12 “Önceden programlar hazırlanırken psikolojik danışmanlar programlarını birbirleriyle paylaşırlardı. Şimdi e-Rehberlik ile programlar daha özgün hale geldi ve hazırlamak kolaylaştı” ifadesiyle bu kategoriye vurgu yapmıştır. Son olarak ekonomik tasarruf kategorisinde K6 “Daha az kâğıt kullanıyoruz. Kâğıt israfını önleyorsünüz. Kâğıt derdine düşmüyorsunuz. Sonuçlara da uğraşmadan bilgisayar kendi kendine elde etmiş oluyor” şeklinde ifade etmiştir.

Tema 3. RPD Hizmetlerinde Teknoloji Kullanımının Riskleri

RPD hizmetlerinde teknoloji kullanımının getirdiği riskler teması incelenerek Tablo 4’te yer alan kategoriler oluşturulmuştur. Kategorilere ilişkin katılımcı görüşlerine de aşağıda yer verilmiştir. Katılımcıların yanıtları incelendiğinde çeşitli kategoriler oluşmakla birlikte yaşanması muhtemelen risklerin genellikle gizliliğin korunması kategorisinde yer aldığı görülmektedir. Ayrıca çevrimiçi seminer sunumu kategorisi de öne çıkmaktadır. Bunun yanı sıra 1 katılımcı da herhangi bir risk olmadığını belirtmiştir.

Tablo 4.

RPD Hizmetlerinde Teknoloji Kullanımının riskleri temasına yönelik kategoriler

Kategori	
Aşırı kullanım (1 kişi)	Çevrimiçi danışma (1 kişi)
Çevrimiçi iletişim (5 kişi)	Gizliliğin korunması (8 kişi)
Bilgi kirliliği (1 kişi)	Temas azalması (1 kişi)
Mesleki değer kaybı (1 kişi)	Siber saldırıya açıklık (2 katılımcı)

Aşırı kullanım kategorisinde K1 “Teknolojinin fazla kullanılması, hani hep engellemeye çalıştığımız şey. Biz de biraz teknolojiyi işin içine kattığımız zaman, bu videolar, bu sayfalar, uygulamalar dediğimiz zaman onlar da bir şekilde çocuğun vaktini alıyor. Bu sefer teknolojik aletlere daha fazla kaymış oluyor.” şeklinde risklerine yönelik görüşlerini belirtmiştir. Çevrimiçi iletişim kategorisi ile ilgili olarak katılımcılar genellikle çevrimiçi ortamlarda karşıdaki ile iletişim kurmada sıkıntı yaşadıklarını dile getirmişlerdir. K12 “Rehberlik sunumlarını online platformlarda gerçekleştiriyorsak öğrencilerin mikrofonları kameraları açık olduğunda nahoş görüntüler ve sesler olabiliyor.” derken, K1 “Mesela biz veli toplantılarını ve seminerlerin zoom üzerinden yapıyoruz. Ama kaç kişi dinliyor? Bunu kontrol edemiyoruz tabi. Böyle bir risk var. Faydalaniyor mu? Tam anlamıyla sanmıyorum. O etkileşimi yüz yüze olmadığı için sağlayamıyoruz.” şeklinde ifade etmiştir. Gizliliğin korunması kategorisi öne çıkan kategorilerden biri olmuştur ve çoğu katılımcı gizlilikle ilgili risklerden bahsetmiştir. K8 “Online ortamlarda hiçbir bilgi çöpe gitmiyor. Bu nedenle rehberlik hizmetlerinde gizliliğin sağlanması konusunda risk olduğunu düşünüyorum.” şeklinde görüşlerini ifade ederken, K2 “Mesela ben çocuklara daha önce psikolojik tedavi görüp görmediklerini soruyorum. Risk grubundaki çocukları bilmek için. Bizim adımıza önemli ama internette verilmiş olan bir bilgi oluyor. Aynı şekilde bu tarz bazı kişisel bilgiler. Şu ana kadar herhangi bir sorunla karşılaşmadım. Ama bu gene de bir risk” şeklinde ifade etmiştir.

Bilgi kirliliği kategorisinde K9 “Alanımıza ilişkin sosyal medya ya da internet sitelerinde yayın yapan alan dışından çok sayıda insan var. Burada her zaman doğru bilgi verilmeyebiliyor. Bu da PDR hizmetleri açısından risk oluşturabiliyor” şeklinde ifade etmiştir. Temas azalması kategorisinde K1 “Bence online danışma hizmeti de etkili olmuyor. Yüz yüze olması lazım. Çünkü biz küçük çocuklardan yola çıkarsak orda gözünün içine bakmadığın zaman ya da onun bacağını sallamasını ya da başka bir şeyi gözden kaçırdığınızda anlatmak istediği mesajlar da kaybolabiliyor. Böyle bir risk var.” şeklinde çevrimiçi yürütülen bazı

hizmetlerin teması azalttığını dile getirmiştir. Mesleki değer kaybı kategorisinde K9 “Teknolojik gelişmeler yaptığımız işin değerini düşürmüş olabilir. İnternet üzerinden yaptığımız işle ilgili birçok bilgiye ulaşılabilir. Doğru ya da yanlış. Bu da yaptığımız işin değerini düşürebiliyor.” şeklinde ifade etmiştir. Son olarak siber saldırıya açıklık kategorisinde K4 “Pandemi zamanında zoma girip sabote edenler oldu. Haylaz başka okullardan öğrenciler giriyordu. Bende olmadı ama bazı dersleri sabote ediyordu. Öğretmen kendi öğrencisi olmadığı için bir şey de yapamıyordu. Bu da bir risk olabilir” şeklinde teknolojinin getirdiği riskleri belirtmiştir.

Tema 4. RPD Hizmetlerinde Teknoloji Kullanımının Zorlukları Teması

RPD hizmetlerinde teknoloji kullanımının zorluklarının neler olduğu katılımcılara sorulduğunda alınan yanıtlara ilişkin olarak bazı kategoriler oluşturulmuştur. Bu kategoriler Tablo 5’te verilmiştir. Ayrıca 4 kişi teknolojinin kullanımı ile ilgili herhangi bir zorluk yaşamadığını belirtmiştir.

Tablo 5.

RPD Hizmetlerinde Teknoloji Kullanımının zorlukları temasına yönelik kategoriler

Kategori	
İlkokulda uzaktan rehberlik (1 kişi)	Eşitsizlik (1 kişi)
Sistemsel hatalar (2 kişi)	Uzaktan eğitimde etkileşim eksikliği (2 kişi)
İnternette bilgi kirliliği (1 kişi)	Adaptasyon (3 kişi)
Bilgisayar öz-yeterliği (1 kişi)	Donanım yetersizliği (3 kişi)
Öğrencilerin internete erişimi (1 kişi)	

İlkokulda uzaktan rehberlik kategorisinde K1 “Uzaktan eğitim sürecinde özellikle bizde her şeyi uzaktan yapmaya çalıştık ama bizimki etkileşimli bir şey. Öğretmen anlatacak bitti ders diye bir şey yok. Biz ilkokulda illaki işin içine bir oyun katacağız. Oradan çocuklar cevap verecek bunun üzerine konuşacağız. Biz derste o teknolojik aletlere uyum sağlamaya çalışırken ders bitiyor” şeklinde yaşadığı zorluğu ifade etmiştir. Eşitsizlik kategorisinde K3 “Bizim sınıf öğretmenleri için derste veya RAM’da planlamalar yapıldı ama psikolojik danışmanlar için hiçbir planlama yapılmıyor. Zaten ilkokulda ders saatimiz de yok. Pandemi zamanında ben mesela bir hikâye okuyup onu YouTube’a kaydedip sonra onun linkini öğrencilerime göndererek bilgilendirmeye çalıştım. Teknolojik anlamda da aynı şartlar sağlanmadı. Pandemi döneminde bizim için

herhangi bir zoom saati planlanmamıştı.” şeklinde görüşlerini ifade etmiştir. Sistemsel hatalar kategorisi ile ilgili olarak K12 “e-Rehberlik sisteminin biraz daha geliştirilmesi gerekiyor. Çok sık hata veriyor.” şeklinde sistemle ilgili yaşadığı zorlukları dile getirmiştir. Etkileşim eksikliği kategorisinde K10 “Özellikle öğrenciler uzaktan eğitim döneminde kamera açmadılar ve sizin öğrencinin orada olup olmadığını takip etmeniz oldukça güçleşti. Öğrencilerdeki geri dönüşler zayıf kaldı.” ifadesiyle pandemi dönemindeki uzaktan eğitim sürecindeki yaşadıkları zorlukları dile getirmiştir.

İnternette bilgi kirliliği kategorisi ile ilgili olarak, K6 “Stajyerler kaynak olarak interneti kullanıyor. Doğru bilgiye yanlış ulaşabiliyor. Mesela biz Google’a baktık diyorlar. Mesela istismar konusunu işlerken internetten bulmuş birleştirmiş. Konuyla ilgili yanlış bilgi verebiliyor. O yaş grubuna uygun olmayabiliyor” şeklinde internette çok fazla bilgi olduğunu ve bunun da doğru bilgiye ulaşmada bilgi kirliliği yarattığını ifade etmiştir. Adaptasyon kategorisinde K7 “İlk e-Rehberliğe geçerken biraz adaptasyon sorunu olmuştu. Çerçeve planı sisteme girerken psikolojik danışman arkadaşlarla birbimize nasıl yapacağız diye sordüğümüz, deneme yanılmalar yaptığımız bu işin içinden nasıl çıkacağız dediğimiz zamanlar oldu.” şeklinde ifade ederek başlarda teknolojiye uyum sağlamakta zorluk yaşadıklarını ifade etmiştir.

Bilgisayar öz-yeterliliği kategorisinde K9 kendini teknoloji ve bilgisayar kullanma konusunda kendini yetersiz hissettiğini ifade ederek şunları dile getirmiştir: “Ben teknolojiden çok fazla anlamadığım için biraz geriden takip ediyorum. Uygulamalar, programlar olsun kullanımı öğrenme konusunda ya da teknolojiyi etkin kullanma konusunda kendimi yetersiz hissediyorum.” Donanım yetersizliği kategorisinde K4 “Biz okulda hala tebeşirli tahta kullanıyoruz. Sınıfların bazılarında beyaz tahta takıldı. O bile devrim oldu.” şeklinde görüşlerini ifade etmiştir. Son olarak öğrencilerin internete erişimi kategorisinde K12 “Birde bizi en çok zorlayan online bir seminer gerçekleştireceğimiz zaman maddi durumu görece kötü olan öğrencilerin internete erişimleri ya da cihazları olmayabiliyor. Bu öğrencilere ulaşma konusunda zorluk yaşıyoruz.” şeklinde görüşlerini dile getirmiştir

Tema 5. RPD Hizmetlerinde Teknoloji Kullanımının Geliştirilmesine Yönelik Öneriler Teması

RPD hizmetlerinde teknoloji kullanımının geliştirilmesine yönelik katılımcıların önerileri teması analiz edilerek bazı kategoriler oluşturulmuştur ve bu kategoriler Tablo 6’da verilmiştir. Kategorilerin çeşitliliği bu temada göze çarpmaktadır. Katılımcılar konuyla ilgili birçok farklı görüş bildirmiştir. Özellikle etkinliklerde görselliğin artması ve bunun oyun/videolarla desteklenmesi, dijitalleşmenin artması bu temada dikkat çekmektedir.

Tablo 6.

RPD Hizmetlerinde Teknoloji Kullanımının geliştirilmesine yönelik öneriler temasına ait kategoriler

Kategori	
Oyun/video desteği (3 kişi)	Lisans programlarına teknolojinin entegrasyonu (1 kişi)
Dijital arşiv (2 kişi)	Teknolojinin eğitime entegrasyonu (1 kişi)
Uluslararası iş birliği (1 kişi)	Yapay zekâ (1 kişi)
Sistemin gelişmesi (2 kişi)	Çevrimiçi hizmet içi eğitim (1 kişi)
Kurumlarla iş birliği (1 kişi)	Uygulamalara/platformlara ücretsiz erişim (1 kişi)

Oyun/video desteği kategorisinde K11 “Aktif öğrenmenin bilgisayara entegre edilmesi çok kıymetli, farklı sunumların kullanılması çok kıymetli. Animasyonlar eksik alanımızda. Örneğin mahremiyet eğitimi verirken çocuklara hala kâğıt yapıştırıcı gibi etkinlikler yapıyoruz ama çocukların evde anne babasıyla gerçekleştirebileceği animasyonlar örneğin kıyafet giydirme gibi daha çok içselleştirebilir.” şeklinde görüşleriyle teknolojiye daha çok oyun ve videoların entegre edilmesini savunmuştur. Lisans programlarına teknolojinin entegrasyonu kategorisinde K12 “Teknolojinin kullanımı, araçların kullanımı ile ilgili olarak lisans programlarına teknolojiye yönelik daha çok ders konulabilir.” şeklinde ifade etmiştir. Dijital arşiv kategorisinde K3 “Çocukların kendi kendilerine yapabilecekleri uygulamaların sayısı artırılmalı. Ya da böyle psikoterapötik hikayeler ya da birçok hikâyeye okuyarak seslendirilip link oluşturulabilir. İhtiyacı olan psikolojik danışmanlar anında çalışacakları konu ne ise onunla ilgili hikâyeye ulaşabilir. Yani bununla ilgili bir arşiv oluşturulabilir.” şeklinde ifade etmiştir. Teknolojinin eğitime entegrasyonu kategorisinde K4 “Çocuklar Matematik ve Türkçe dersleri yanı sıra teknoloji ağırlıklı derslere de girmeli. Müfredatın içine teknoloji yoğun olarak sokulmalı. Teknolojiyi tik tok izlemekten ibaret sanıyor gençler. Robotik kodlama yapay zekâ üç boyutlu yazıcı uygulamaları olsa neler yapılır. Çocuklar yapsın hayal etsinler. Değişik teknolojik aletleri tanımak lazım.” şeklinde görüşlerini iletmiştir. Uluslararası iş birliği kategorisinde yine K4 “Öğretmenleri toplayıp yurt dışına götürmeli, gezdirmeli, değişik teknolojik uygulamaları, uluslararası iş birlikleri yapılmalı. Bildiğimiz tek şey akıllı tahtadan sunum yapmaktan ibaret.” şeklinde ifade etmiştir. Yapay zekâ kategorisinde ise K5 “Yapay zekâyı eğitimde daha fazla kullanabiliriz.” şeklinde ifade etmiştir.

Sistemin gelişmesi kategorisinde K7 “e-Rehberlik üzerinde öğrenciye ait verilerin saklanması ve portfolyo oluşturulması konusunda eksikler var. Sistemin geliştirilmesi ve öğrencinin portfolyosunun sisteme aktarılması bunun saklanması gerekiyor.” şeklinde sistemle ilgili geliştirme yapılmasını önermiştir. Çevrimiçi eğitim kategorisi ile ilgili olarak K9 “Benim gibi olanlara teknolojiye uyum sağlama açısından teknolojinin etkili kullanımı için uygulamaya yönelik hizmet içi ve online eğitimler verilebilir.” şeklinde görüşlerini belirtmiştir. Kurumlarla iş birliği kategorisinde K8 “Özellikle özel eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin yönlendirilmesi ve sürecin yönetilmesinde hastanelerle ve doktorlarla iletişim kuramıyoruz. Bu konuda hastanelerin de sisteme dahil edilmesi ve iletişim kurabilmemizin sürece katkı sağlayacağını düşünüyorum.” demiştir. Uygulamalara/platformlara ücretsiz erişim kategorisinde K12 “Bazı broşür, slayt hazırladığımız platformlar ücretli. Bu konuda MEB tarafından anlaşma gerçekleştirilirse bu imkanlardan faydalanabiliriz.” şeklinde ifade etmiştir.

Tartışma

Araştırmada teknolojik gelişmelerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine etkisi incelenmiştir. Bu amaçla Türkiye'nin çeşitli illerinde görev yapan 12 okul psikolojik danışmanının deneyimlerinden yararlanılmıştır. Katılımcılar teknolojik gelişmelerin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin sunumunda önemli katkılar sağladığını bununla birlikte, birtakım riskleri barındırdığını belirtilmiştir. Ayrıca katılımcılar teknik sorunlara ilişkin zorlukları ifade ederek teknolojinin rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerine daha fazla katkı sağlayabilmesi için önerilerini sunmuşlardır.

Rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinde teknoloji kullanımı Milli Eğitim Bakanlığı'nın dijital alt yapının geliştirilmesi çalışmaları ile ivme kazandığı söylenebilir. Özellikle, 2017 yılından itibaren kullanılmaya başlanan e-Rehberlik modülü önemli değişiklikler meydana getirmiştir (Tagay ve Karataş, 2018). Pandemi ile birlikte başlayan uzaktan eğitim süreci dijital dönüşüme ivme kazandırmıştır. Tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de milyonlarca öğrenci eğitimlerini uzaktan almaya başladı. Böylece yirmi milyondan fazla öğrenci örgün öğretimden bir anda uzaktan dijital eğitime geçiş yapmış oldu (Sırer, 2020). Bu dönemde rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinin sunumu da çevrimiçi yöntemler ile gerçekleştirilmiştir. Pandemi süreci rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinde teknoloji kullanımında artış sağlamıştır. Bu dönemde yaygın olarak kullanılmaya başlanan çevrim içi yöntemler halen sıklıkla kullanılmaktadır (Yazıcı vd., 2021). Çevrimiçi uygulamalar ve çeşitli dijital platformlar RPD uzmanlarına yeni imkânlar sağlamaktadır (Muslima, 2022). Teknolojinin sunduğu imkânlardan faydalanılarak bazı problemlerin çözüme kavuşturulabileceği ve RPD hizmetlerinin verimin arttırılacağı düşünülmektedir (Erdoğan ve Bolat, 2023). Pandemi döneminde rehberlik ve psikolojik danışma

hizmetlerinde teknoloji kullanımı konusunda birçok bilimsel araştırma gerçekleştirilmiştir. Ancak teknolojinin rehberlik hizmetlerinde kullanımına ilişkin araştırmaların genellikle çevrimiçi psikolojik danışma konusunda yoğunlaştığı görülmüştür (Özdemir ve Barut, 2020; Poyrazlı ve Can, 2020; Yüksel-Şahin, 2021; Zeren, 2016). Rehberlik hizmetlerinin sunumunda teknoloji ve dijital uygulamaların kullanımına ilişkin literatür yeni çalışmalarla desteklense de halen konu hakkında sınırlı sayıda çalışma bulunmaktadır (Canpolat, 2021; Öztürk vd., 2022).

Araştırma sonuçları teknolojinin kullanım alanları, teknoloji kullanımının katkısı, teknoloji kullanımının riskleri, teknoloji kullanımının zorlukları ve teknoloji kullanımının geliştirilmesine yönelik öneriler olmak üzere beş temada özetlenmiştir. Oluşturulan temalar bir taraftan rehberlik hizmetlerinin sunumunda teknolojinin gerekliliğini ortaya koyarken diğer taraftan ortaya çıkan riskleri ve zorlukları belirleyerek konu hakkında kapsamlı bir değerlendirme sağlamaktadır. Katılımcılar RPD hizmetlerinde teknolojinin kullanım alanlarını şu şekilde belirtmiştir: önleyici rehberlik, bilgi toplama ve yayma, bireyi tanıma, yöneltme/yerleştirme, veli ile ilişkiler, izleme/değerlendirme, e-Rehberlik, sevk, yıllık program hazırlama, müşavirlik, mesleki gelişim. Kapsamlı psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri doğrultusunda okullarda yürütülen rehberlik hizmetleri doğrudan ve dolaylı olmak üzere iki başlıkta incelenmektedir. Doğrudan rehberlik çalışmalarında aracıyla öğrenciye ulaşırken, dolaylı rehberlik faaliyetleri ile öğrenciye aracı hizmetler yolu ile ulaşmaktadır (Yılmaz, 2017). Katılımcıların teknolojinin kullanım alanına ilişkin cevapları incelendiğinde okullarda yürütülen doğrudan ve dolaylı hizmetlerin hepsinde teknolojiden yararlandıkları görülmektedir. Katılımcılar en yaygın kullanım alanı olarak bilgi toplama ve yayma olarak belirtmişlerdir. Bunun nedenini günümüzde özellikle İnternet teknolojisinin hem bilgi kaynağı hem de bilgiye erişim aracı olarak sağladığı kolaylık olarak ifade edilebilir (Akkaya, 2021).

Araştırmada RPD hizmetlerinde teknoloji kullanımının katkısı temasına ait cevaplar hizmetlerin hızlı yürütülmesi, görseelliğin sunumu, bilginin kayıt altına alınması, görünürlük/ hesap verilebilirlik ve mesleki gelişim çoğunlukla kategorilerinde birleştirilmiştir. Tüm bu kategorilerin rehberlik hizmetlerinin niteliğinde önemli artış sağlamaktadır. Bu temaya ait kategoriler incelendiğinde 2017 yılında okul psikolojik danışmanların kullanımına sunulan e-Rehberlik modülünün önemli katkı sağladığı söylenebilir. e-Rehberlik modülü ile okul psikolojik danışmanları planlama aşamasından itibaren tüm çalışmalarını kayıt altına alma imkânı sağlamaktadır. Canpolat (2020) psikolojik danışmanlar ile gerçekleştirdiği çalışmada e-Rehberlik modülünün rehberlik hizmetlerini daha düzenli ve sistemli hale getirdiğini, psikolojik danışmanların bir şey yapmadıkları algısını kırdığını, modül sayesinde yapılan çalışmaların kayıtlı kalması ile nelerin

yapıldığı somut olarak görüldüğünü ve izleme çalışmalarına katkısının olduğunu belirlemiştir. Bir diğer önemli faktör de uzaktan eğitim imkânlarındaki artış söylenebilir. Teknolojik gelişmeler ile uzaktan eğitim imkânlarında önemli bir artış meydana gelmiştir. Uzaktan eğitim faaliyetlerinin kolay ulaşılabilir, esnek, zaman ve mekândan bağımsız kullanım imkânı öğretmenlerin mesleki gelişimine önemli katkı sağlamaktadır (Bektaş ve Kablan, 2023).

Araştırmada katılımcıların RPD hizmetlerinde teknoloji kullanımının riskleri temasında verdikleri cevaplar önemli ölçüde çevrimiçi iletişim ve gizliliğin korunması kategorilerinde yoğunlaşmıştır. Çevrimiçi çalışmalarda azalan temas danışmanın etkililiğini sınırlandırabilmektedir (Irvine vd., 2020). İnternet ortamında gizliliğin korunmasına ilişkin endişeler uzun süredir var olan bir durumdur. Teknolojinin gelişmesi ile kişinin mahremiyetini zedeleyici durumlar çok kolay ortaya çıkmakta ve çok hızlı bir şekilde yayılmaktadır (Nalbantoğlu, 2018). Kişilerin özel bilgilerinin açığa çıkması ve uzun vadede yeni sorunlara zemin hazırlayabilecek potansiyel taşınması tartışmaların merkezini oluşturmaktadır (Ulven ve Wangen, 2021; Yüksel, 2021). Bu konuda American Psychological Association [Amerikan Psikoloji Derneği] (2020) ve American Counseling Association [Amerikan Psikolojik Danışmanlık Derneği] (2014) çevrim için psikolojik hizmetlerin sunumunda danışman ve danışanın kullanılan teknoloji kaynaklı güvenlik ve gizlilik riskinin bilincinde olmasını ve psikolojik danışmanlar tarafından, gizlilik ilkesi çerçevesinde gereken önlemlerin alınmasını önermiştir. Ülkemizde de pandemi ile birlikte çevrimiçi psikolojik danışma ve rehberlik uygulamalarında meydana gelen artış konu hakkında etik standartların belirlenmesini daha önemli hale getirmiştir. Bu nedenle yurt içinde birçok bilimsel çalışma çevrimiçi psikolojik hizmetlerin sunumunda dikkat edilmesi gereken etik standartları ortaya koymuştur (Poyrazlı ve Can, 2020; Tuzgöl, 2020).

RPD hizmetlerinde teknoloji kullanımının zorlukları temasına ait cevaplar incelendiğinde katılımcıların bir kısmı her hangi bir zorluk yaşamadığını; bir kısmı donanım yetersizliği, adaptasyon, sistemsel hatalar, eşitsizlik, etkileşim eksikliğinden kaynaklanan zorluklar belirtmiştir. Yapılan rehberlik faaliyetinin başarısında teknolojik alt yapı kritik bir öneme sahiptir. Teknolojik donanım kaynaklı problemler sürecin aksamasına neden olabilmektedir (Carter, 2021). Araştırmalar karşılaşılan zorlukların ve teknik engellerin yapılan faaliyetin kalitesini önemli ölçüde etkilediğini hatta durma noktasına getirebildiğini göstermektedir (Elçiçek, 2022). Ayrıca psikolojik danışmanların sadece alan bilgisi değil teknolojiye adaptasyonu da önemli role sahiptir. American Counseling Association [Amerikan Psikolojik Danışmanlık Derneği] (2014) danışmanın kullanılan teknolojiyle ilgili bilgisi ve yeterliliğin sağlanmasını, çevrimiçi etkinliklerde yaşanabilecek yanlış anlaşılmalarda danışanların bilgilendirilmesini önermiştir.

RPD hizmetlerinde teknoloji kullanımının geliştirilmesine yönelik katılımcıların önerileri teması incelendiğinde bu temaya ait kategoriler: oyun/video desteği, sistemin gelişmesi, dijital arşiv, kurumlarla iş birliği, çevrimiçi hizmet içi eğitim, lisans programlarına teknolojinin entegrasyonu uygulamalara/platformlara ücretsiz erişim olarak belirlenmiştir. Katılımcılar rehberlik hizmetlerinde teknoloji kullanımını geliştirilmesi amacı ile psikolojik danışmanların teknolojiye adaptasyonunun artırılması ve rehberlik hizmetlerine ilişkin dijital içeriklerin zenginleştirilmesi önerileri ön plana çıkmaktadır. Konu ile ilgili benzer çalışmalar psikolojik danışmanların teknolojik imkânları rehberlik hizmetlerinde etkili şekilde kullanabilmesi için kendilerini geliştirmelerine ve çağın hızına ayak uydurmanın gerekliliğine vurgu yapmaktadır (Eken vd., 2022; Zeren, 2016).

Sonuç ve Öneriler

Yapılan çalışma ile okul psikolojik danışmanlarının teknoloji kullanımına ilişkin deneyimleri araştırılmıştır. Araştırmada okul psikolojik danışmanları rehberlik hizmetlerinin sunumunda birçok alanda teknolojik gelişmelerden yararlandıklarını bildirmiştir. Bununla birlikte RPD hizmetlerinde teknoloji kullanımının çeşitli riskleri ve zorlukları beraberinde getirdiğini ancak teknoloji kullanımının RPD hizmetlerinin kalitesine önemli katkılar sağladığını ve rehberlik hizmetlerinde teknoloji kullanımının vazgeçilmez olduğunu bildirmiştir.

Araştırma rehberlik ve psikolojik danışma hizmetlerinde psikolojik danışmanlarının deneyimlerini ortaya koymakla birlikte birtakım sınırlılıkları da barındırmaktadır. İlk olarak nitel çalışmanın dolağı gereği az sayıda katılımcı barındırmaktadır. Bu nedenle katılımcı niteliklerine ait alt gruplar ve bunlar arasındaki fark incelenememiştir. İkinci olarak araştırmaya veriler meslekte on yıl ve üzeri mesleki deneyime sahip psikolojik danışmanlar dâhil edilmiştir. Bu da mesleğe yeni başlayan ve teknoloji ile daha erken yaşta tanışmış öğretmenlerden elde edilebilecek deneyimleri sınırlandırmaktadır. Üçüncü olarak, veriler açık uçlu sorulardan oluşan yarı yapılandırılmış bir görüşme ile elde edilmiştir. Bu nedenle katılımcıların yanıtlarına yön verme riski bulunmaktadır.

Araştırma bulgularından hareketle ilk olarak teknolojik yeterliklerini arttırmak isteyen psikolojik danışmanlara yönelik çalışmaların artırılması önerilmektedir. Bu amaçla hizmet için eğitim, online eğitimler düzenlenebileceği gibi RPD lisans müfredatında eğitim teknolojileri konulu seçmeli/zorunlu dersleri ile ihtiyaç duyan psikolojik danışman adaylarının teknolojik yeterliliği artırılabilir. e-Rehberlik sisteminin kullanımı rehberlik hizmetlerinde önemli katkılar sağlamıştır. Mevcut sistemin öğrencilere ait zengin bir içeriğe sahip portfolyo oluşturacak şekilde geliştirilmesi rehberlik

hizmetlerinin sürekliliğine katkı sağlayacaktır. Ayrıca teknolojik imkanlardan yararlanarak RPD hizmetlerine katkı sağlayacak animasyon, hikâye, uygulama vb. içerikler hazırlanarak öğretmen ve öğrencilerin kullanımına sunulması önerilebilir. Özellikle özel eğitime ihtiyaç duyan öğrencilerin rehberlik ve yönlendirilme hizmetlerinden etkin bir şekilde yararlanabilmeleri amacı ile RPD hizmetlerinden sorumlu paydaşların (RAM, okul, hastane vb.) iletişim ve iş birliğinin arttırılmasına yönelik dijital alt yapının sağlanması önerilmektedir. Gelecekteki araştırmalara yönelik psikolojik danışmanların teknoloji kullanımına ilişkin deneyimlerinin daha geniş örneklerde araştırılması ve alt gruplar arası farkların göz önünde bulundurulması konu hakkında daha zengin bilgi birikimi sunacaktır.

Kaynakça | References

- Akdemir, S. (2023). Covid-19 pandemi sürecinde ilkokul 1. sınıf öğrencilerinin 'okul' kavramına ilişkin metaforik algıları. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(1), 16-28. <https://doi.org/10.38151/akef.2023.42>
- Akkaya, M. A. (2021). Bilgi kaynağı ve bilgiye erişim aracı olarak internet algısı: Kuşaklararası yaklaşım farklılığının karşılaştırılması. *Bilgi Yönetimi*, 4(2), 222-239. <https://doi.org/10.33721/by.947918>
- Akyay, M., & Yıldızhan, B. S. (2022). Uzaktan eğitim döneminde rehberlik hizmetlerinin öğrenci deneyimleri açısından değerlendirilmesi. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 40-52. <https://doi.org/10.51119/ereegf.2022.21>
- American Counseling Association. (2014). ACA Code of Ethics. Downloaded from <https://www.counseling.org/resources/aca-code-of-ethics.pdf>
- American Psychological Association. (2020). Guidelines for the Practice of Telepsychology. Downloaded from <https://www.apa.org/practice/guidelines/telepsychology>
- Andersson, G., & Titov, N. (2014). Advantages and limitations of Internet-based interventions for common mental disorders. *World Psychiatry*, 13(1), 4-11. <https://doi.org/10.1002/wps.20083>
- Areán, P. A., Ly, K. H., & Andersson, G. (2022). Mobile technology for mental health assessment. *Dialogues in Clinical Neuroscience*, 18(2), 163-169. <https://doi.org/10.31887/DCNS.2016.18.2/parean>
- Bacıoğlu, S. D., & Kocabıyık, O. O. (2019). Counseling trainees' views towards usage of online counseling in psychological services. *European Journal of Education Studies* 5(12), 46-60.
- Bektaş, H., & Kablan, Z. (2023). Uzaktan eğitim yoluyla yürütülen mesleki gelişim faaliyetlerine yönelik öğretmen görüşleri. *Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 1-22. <https://doi.org/10.53506/egitim.1169201>
- Boydell, K. M., Hodgins, M., Pignatiello, A., Teshima, J., Edwards, H., & Willis, D. (2014). Using technology to deliver mental health services to children and youth: a scoping review. *Journal of the Canadian Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 23(2), 87-99.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101. <https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa>

- Braun, V., & Clarke, V. (2012). Thematic analysis. In H. Cooper, P. M. Camic, D. L. Long, A. T. Panter, D. Rindskopf, & K. J. Sher (Eds.), *APA handbook of research methods in psychology, Vol. 2. Research designs: Quantitative, qualitative, neuropsychological, and biological* (pp. 57–71). American Psychological Association. <https://doi.org/10.1037/13620-004>
- Canpolat, M. (2021). Psikolojik danışmanlık ve rehberlikte yapay zekâ kullanılabilirliği üzerine bir araştırma. *Milli Eğitim Özel Eğitim ve Rehberlik Dergisi*, 1(1), 1-25. <https://dergipark.org.tr/en/pub/ozelegitimrehberlikdersi/issue/65815/1024621>
- Canpolat, M. (2021). Psikolojik danışmanlık ve rehberlikte yapay zekâ kullanılabilirliği üzerine bir araştırma. *Milli Eğitim Özel Eğitim ve Rehberlik Dergisi*, 1(1), 1-25.
- Carter, S. M., Shih, P., Williams, J., Degeling, C., & Mooney-Somers, J. (2021). Conducting qualitative research online: challenges and solutions. *The Patient-Patient-Centered Outcomes Research*, 14(6), 711-718. <https://doi.org/10.1007/s40271-021-00528-w>
- Clarke, V., & Braun, V. (2017) Thematic analysis. *The Journal of Positive Psychology*, 12(3), 297–298. <https://doi.org/10.1080/17439760.2016.1262613>
- Cook, D. A. (2007). Web-based learning: pros, cons and controversies. *Clinical Medicine*, 7(1), 37-42. <https://doi.org/10.7861/clinmedicine.7-1-37>
- Çil, İ., Tokat, M. A., Türkan, Y. S., & Doğan, N. (2014). Temel eğitim kurumlarında e-rehberlik ve danışmanlık karar destek sistemi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(29-2), 34-56.
- Eken, E., Koç, I., & Esen, E. (2022). Psikolojik danışman adaylarının çevrimiçi psikolojik danışma deneyimlerine ilişkin görüşleri: bir durum çalışması. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 16(40), 74-104. <https://doi.org/10.29329/mjer.2022.481.5>
- Elçiçek, M. (2022). Uzaktan eğitim engelleri: Bir meta-sentez çalışması. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 35-45. <https://doi.org/10.32329/uad.937271>
- Erdem, A., & Özdemir, M. (2020). Çevrimiçi ve yüz yüze psikolojik danışmaya ilişkin algıları keşfetmek: nitel bir çalışma. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 12, 331-363. <https://doi.org/10.18863/pgy.793232>
- Erdoğan, İ. & Bolat, Y. (2023). Çevrimiçi psikoeğitim programları: Sistematik

- bir inceleme. *International Journal of Eurasia Social Sciences (IJOESS)*, 14(52), 766-786. <http://dx.doi.org/10.35826/ijoess.3268>
- Esen, E. (2014). Küreselleşme süreci ve eğitime etkisi. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 211-224. <https://dergipark.org.tr/en/pub/anemon/issue/1832/22323>
- Goodrich, K. M., Kingsley, K. V., & Sands, H. C. (2020). Digitally responsive school counseling across the ASCA national model. *International Journal for the Advancement of Counselling*, 42, 147-158. <https://doi.org/10.1007/s10447-020-09396-9>
- Guo, X., & Stapa, M. B. (2023). Misunderstanding in intercultural electronic written communication in Chinese business field. *Multimodal Communication*, 12(2), 153-166. <https://doi.org/10.1515/mc-2022-0026>
- Güney, E., & Yalçın, S. B. (2023). Okul Psikolojik Danışmanlarının/Rehber Öğretmenlerin COVID-19 pandemi dönemindeki uzaktan eğitim uygulamalarına ilişkin görüş ve önerileri. *Nitel Sosyal Bilimler*, 5(1), 49-67. <https://doi.org/10.47105/nsb.1177120>
- Irvine, A., Drew, P., Bower, P., Brooks, H., Gellatly, J., Armitage, C. J., ... & Bee, P. (2020). Are there interactional differences between telephone and face-to-face psychological therapy? A systematic review of comparative studies. *Journal of Affective Disorders*, 265, 120-131. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2020.01.057>
- Kaplan, E., & Şentürk, Ş. (2022). Uzaktan eğitim sürecindeki okul rehberlik ve psikolojik danışma programlarının öğrenci ve öğretmen görüşlerine göre incelenmesi. *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 6(13), 436-460. <https://doi.org/10.57135/jier.1169210>
- Katz, A., & Kedem-Yemini, S. (2021). From classrooms to zoom rooms: Preserving effective communication in distance education. *Journal of Information Technology Case and Application Research*, 23(3), 173-212. <https://doi.org/10.1080/15228053.2021.1922248>
- Koç, S., & Kaçdi, R. (2022). Uzaktan eğitim sürecinde psikolojik danışma ve rehberlik hizmetleri: Okul yöneticilerinin ve psikolojik danışmanların deneyimleri. *Uluslararası Eğitimde Yenilikçi Yaklaşımlar Dergisi*, 6 (1), 63-82. <https://doi.org/10.29329/ijiape.2022.437.6>
- Kuzgun, Y. ve Sözalın, S. (2000). *Bildemer'99 el kitabı*. ÖSYM Yayını.
- Lai, J., & Widmar, N. O. (2021). Revisiting the digital divide in the COVID-19 era. *Applied Economic Perspectives and Policy*, 43(1), 458-464. <https://doi.org/10.1002/aapp.13104>

- Lattie, E. G., Lipson, S. K., & Eisenberg, D. (2019). Technology and college student mental health: challenges and opportunities. *Frontiers in psychiatry*, *10*, 246. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2019.00246>
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. Sage
- Manhal-Baugus, M. (2001). E-therapy: Practical, ethical, and legal issues. *CyberPsychology & Behavior*, *4*(5), 551-563. <https://doi.org/10.1089/109493101753235142>
- Mason, E. C., Griffith, C., & Belser, C. T. (2019). School counselors' use of technology for program management. *Professional School Counseling*, *22*(1), 2156759X19870794. <https://doi.org/10.1177/2156759X19870794>
- McIntosh, M. J., & Morse, J. M. (2015). Situating and constructing diversity in semi-structured interviews. *Global Qualitative Nursing Research*, *2*, 1-12. <https://doi.org/10.1177/23333936155976>
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber [Qualitative research: A guide to design and implementation]* (S.Turan, Çev. Ed.). Nobel Publishing.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (2019). *Nitel veri analizi: Genişletilmiş bir kaynak kitap [Qualitative data analysis: An expanded sourcebook]* (S. Akbaba Altun & A. Erson, Trans). Pegem Academy Publishing. (Original work published 1994).
- Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], (2023). Eğitimde FATİH Projesi web sayfası. 20 Ağustos 2023 tarihinde <http://fatihprojesi.meb.gov.tr/index.html#about> adresinden erişildi.
- Mishra, L., Gupta, T., & Shree, A. (2020). Online teaching-learning in higher education during lockdown period of COVID-19 pandemic. *International Journal of Educational Research Open*, *1*, 100012. <https://doi.org/10.1016/j.ijedro.2020.100012>
- Muslima, M. (2022). Cyber counseling: Definisi, layanan, pase dan model. *Jurnal MUDARRISUNA: Media Kajian Pendidikan Agama Islam*, *12*(2), 361-372. <https://doi.org/10.22373/jm.v12i2.14777>
- Nadler, R. (2020). Understanding "Zoom fatigue": Theorizing spatial dynamics as third skins in computer-mediated communication. *Computers and Composition*, *58*, 102613. <https://doi.org/10.1016/j.compcom.2020.102613>
- Naglieri, J. A., Drasgow, F., Schmit, M., Handler, L., Prifitera, A., Margolis, A., & Velasquez, R. (2004). Psychological testing on the Internet: new

problems, old issues. *American Psychologist*, 59(3), 150-162.
<https://doi.org/10.1037/0003-066X.59.3.150>

Nalbantoğlu, S. (2018). Bir temel hak olarak unutulma hakkı. *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 35, 583-605.
<https://dergipark.org.tr/en/pub/taad/issue/52647/693627>

Özdemir, M. B., & Barut, Y. (2020). Psikolojik danışma uygulamalarında post modern bakış açısı: Çevrimiçi psikolojik danışma. *Kıbrıs Türk Psikiyatri ve Psikoloji Dergisi*, 2(3), 192-199.
<https://doi.org/10.35365/ctjpp.20.03.24>

Öztürk, F., Zümbül, D., & Akça, F. (2022). Online ve yüz yüze psikolojik danışmaya ilişkin tutum ile çevrimiçi mahremiyet kaygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(45), 1071-1095.
<https://doi.org/10.46928/iticusbe.1072045>

Öztürk, M. (2021). Öğretmen adaylarının açık ve uzaktan öğretime yönelik algıları: Eş-zamansız ve eş-zamanlı çevrimiçi öğrenme. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3(2), 216-230.

Paisley, P. O., & McMahon, G. (2001). School counseling for the 21st century: Challenges and oportunities. *Professional School Counseling*, 5(2), 106-116.

Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri [Qualitative research and evaluation methods]*. (M. Bütün, & B. Demir, Trans.). Pegem Academi Publishing. (Original work published 2002).

Poh-Li, L., Jaldin, R. A. M., & Abdullah, H. S. (2013). Understanding the two sides of online counseling and their ethical and legal ramifications. *Procedia-social and Behavioral sciences*, 103, 1243-1251. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.10.453>

Poyrazlı, Ş., & Can, A. (2020). Çevrim içi psikolojik danışma: Etik kuralları, COVID-19 süreci, öneriler. *Okul Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 3(1), 59-83.

Puhy, C. E., Litke, S. G., Silverstein, M. J., Kiely, J. R., Pardes, A., McGeoch, E., & Daly, B. P. (2021). Counselor and student perceptions of an mHealth technology platform used in a school counseling setting. *Psychology in the Schools*, 58(7), 1284-1298. <https://doi.org/10.1002/pits.22541>

Rickard, N., Arjmand, H. A., Bakker, D., & Seabrook, E. (2016). Development of a mobile phone app to support self-monitoring of emotional well-being: a mental health digital innovation. *JMIR Mental Health*, 3(4),

e6202. <https://doi.org/10.2196/mental.6202>

- Rimel, S. E., Bam, D., Farren, L., Thaanum, A., Smith, A., Park, S. Y., ... & Sigmon, C. A. N. (2023). Technology Use During the COVID-19 Pandemic and the Ways in Which Technology Can Support Adolescent Well-being: Qualitative Exploratory Study. *JMIR Formative Research*, 7(1), e41694. <https://doi.org/10.2196/41694>
- Rotas, E. E., & Cahapay, M. B. (2020). Difficulties in remote learning: Voices of Philippine university students in the wake of Covid-19 crisis. *Asian Journal of Distance Education*, 15(2), 147-158. <http://www.asianjde.com/ojs/index.php/AsianJDE/article/view/504>
- Saban, A., & Ersoy, A. (2016). *Eğitimde nitel araştırma desenleri*. Anı Yayınevi.
- Savaş, A. C., & Hamamcı, Z. (2010). Okullarda rehberlik hizmetlerinin internet üzerinden yürütülmesine ilişkin veli, öğrenci ve psikolojik danışmanların görüşlerinin incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 27(27), 147-158.
- Silard, A., Watson-Manheim, M. B., & Lopes, N. J. (2023). The influence of text-based technology-mediated communication on the connection quality of workplace relationships: the mediating role of emotional labor. *Review of Managerial Science*, 17(6), 2035-2053. <https://doi.org/10.1007/s11846-022-00586-w>
- Sirer, E. (2020). Eğitim ekran üzerinden teknolojik dönüşümünde pandemi dönemi'nin etkisi. *OPUS International Journal of Society Researches*, 16(29), 1987-2018. <https://doi.org/10.26466/opus.777215>
- Smith, J., & Gillon, E. (2021). Therapists' experiences of providing online counselling: A qualitative study. *Counselling and Psychotherapy Research*, 21(3), 545-554. <https://doi.org/10.1002/capr.12408>
- Stoll, J., Müller, J. A., & Trachsel, M. (2020). Ethical issues in online psychotherapy: A narrative review. *Frontiers in Psychiatry*, 10, 993. <https://doi.org/10.3389/fpsy.2019.00993>
- Tagay, Ö., & Karataş, Z. (2018). Okul psikolojik danışmanlarının e-Rehberlik modülü kapsamında rehberlik hizmetlerinin planlanmasına ilişkin görüşleri. *Okul Psikolojik Danışmanlığı Dergisi*, 1(1), 31-43.
- Topal, N., Odacı, H., & Özer, Ş. (2022). Covid-19 pandemi sürecinde okul psikolojik danışmanlarının uzaktan eğitim hizmetlerine ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 42(2), 1751-1789. <https://doi.org/10.17152/gefad.978385>
- Tuzgöl, K. (2020). Online psikoterapi ve danışmanlıkta etik. *Türkiye Bütüncül*

Psikoterapi Dergisi, 3(6) , 67-86 .

- Ulusoy, Y. Ö., & Cihangül, N. (2021). Uzaktan eğitim sürecinde psikolojik danışmanların krize müdahale deneyimlerinin incelenmesi. *Milli Eğitim Özel Eğitim ve Rehberlik Dergisi*, 1(1), 195-231.
- Ulven, J. B., & Wangen, G. (2021). A systematic review of cybersecurity risks in higher education. *Future Internet*, 13(2), 1-40. <https://doi.org/10.3390/fi13020039>
- Wells, R. (2023). The impact and efficacy of e-counselling in an open distance learning environment: A mixed method exploratory study. *Journal of College Student Psychotherapy*, 37(2), 155-172. <https://doi.org/10.1080/87568225.2021.1924098>
- Yao, R., Zhang, W., Evans, R., Cao, G., Rui, T., & Shen, L. (2022). Inequities in health care services caused by the adoption of digital health technologies: scoping review. *Journal of medical Internet research*, 24(3), e34144. <https://doi.org/10.2196/34144>
- Yazıcı, H., Altun, F., Tosun, C., & Özdemir, M. (2021). Covid-19 salgının ilk aylarında gözlenen psikolojik problemler ve ruh uzmanlarının bu problemlere çevrimiçi yollarla müdahale etmeye ilişkin deneyimleri. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(4), 1460-1484. <https://doi.org/10.53487/ataunisobil.900363>
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde bilimsel araştırma yöntemleri [Scientific research methods in social sciences]* (9th ed.). Seçkin Publishing.
- Yılmaz, M. T. (2017). Okullarda rehberlik servisleri-hizmetleri. M. E. Deniz ve A. Erözkan (Ed.), *Psikolojik danışma ve rehberlik içinde* (s. 70-109). Ankara: Pegem Akademi.
- Yüksel, H. (2021). Sosyal medya ortamında mahremiyet sorunu: Facebook ve WhatsApp platformları. *Kastamonu İletişim Araştırmaları Dergisi*, 7, 86-108. <https://dergipark.org.tr/en/pub/kiad/issue/66251/993535>
- Yüksel-Şahin, F. (2021). Psikolojik danışmanların Covid-19'a, yüz yüze ve çevrimiçi psikolojik danışma yapmaya, yüz yüze ve çevrimiçi eğitim almaya ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 9, 496-522. <https://doi.org/10.21733/ibad.799721>
- Zeren, Ş. G. (2014). Information and communication technology in education of psychological counselors in training. *International Online Journal of Educational Sciences*, 6(2), 494-509. <https://doi.org/10.15345/iojes.2014.02.019>

- Zeren, Ş. G. (2016). Yüz yüze ve çevrimiçi psikolojik danışma: Danışanların sorunları ve memnuniyetleri. *Eğitim ve Bilim*, 40(182), 127-141. <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2015.4696>
- Zeren, Ş. G. (2017). Therapeutic alliance in face-to-face and online counseling: Opinions of counselor candidates. *Journal of Human Sciences*, 14(3), 2278-2307. <https://doi.org/10.14687/jhs.v14i3.4203>

Ek 1. Katılımcılara Yöneltilen Sorular

1. RPD (Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık) hizmetlerini sunarken hangi hizmetlerde teknolojiyi kullanıyorsunuz? Deneyimlerinizi paylaşır mısınız?
2. Teknolojik gelişmeler RPD hizmetlerine ne tür katkılar sağlamıştır? Sizce RPD hizmetlerinde teknolojiyi kullanmanın avantajları nelerdir?
3. Teknolojik gelişmeler RPD hizmetlerini sunarken ne tür riskler ortaya çıkarmıştır? Bu konudaki görüşleriniz nelerdir?
4. Eğitimde yaşanan dijital dönüşüm ve teknolojik gelişmelerin RPD hizmetlerinde kullanılmasında ne tür zorluklar yaşıyorsunuz?
5. Teknolojik gelişmelerin RPD hizmetlerine daha fazla katkı sağlayabilmesi konusunda önerileriniz nelerdir?